

מלוך יקרוך ויהיושים נפלאים מלוך
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִיִּלְתָּא

חֲדָתָא

חֲדָתָא דְאֲוֵרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

מעלת תרומת הציבור על פני תרומת נשיאי העדה

במדרש (במדב"ר יב טו) שכיון שהמתינו הנשיאים לראות מה יביאו בני ישראל, הזדרזו בני ישראל והביאו את כל הנדרש, ולא נותר לנשיאים להביא אלא את האבנים הטובות, לפי זה, פירש **האור החיים הקדוש ע"ה**, כיון שהייתה תרומת הנשיאים מאוחרת לתרומת ישראל לכן איחר הכתוב להזכיר כאן את תרומתם רק לאחר שאר התרומות.

תרומת מעשה המשכן קודמת לתרומת בגדי כהונה

עוד טעם פירש **האור החיים**, כי אבני השוהם והמלואים שימשו לבגדי הכהונה ולא למלאכת המשכן, והרי קדושת המשכן היא למעלה מקדושת הבגדים, שכן המשכן אסור בהנאה והנהנה ממנו מעל, ואילו בגדי כהונה מותרים בהנאה לכהנים הלובשים אותם, לפיכך הקדים את תרומת המשכן לאבנים היקרות.

ותרומתם של כלל ישראל חביבה בפרט ביותר, ועל דרך שאמרנו (ברכות ה) בתפילת רבים שאהובה וחביבה היא לפני המקום, משום כך נדחו האבנים היקרות ממקומם ונמנו לאחר תרומתם של ישראל.

אחר שראינו חשיבות הרבים על פני הנשיאים, שוב נבין שזהו הטעם גם שהזכיר הכתוב 'אבני שוהם' קודם ל'אבני מילואים', כי על אבני השוהם היו כתובים ששה שבטים על כל אבן, ואילו על אבני המילואים היה כתוב על כל אבן שם אחד בלבד, ולמעלת חביבות האחדות הקדים הכתוב את אבני השוהם לאבני המילואים.

תרומתם המאוחרת של הנשיאים נזכרת מאוחר בסדר הכתוב

עוד יש לומר, כי כל עיקר תרומתם של הנשיאים הייתה באיחור ובעצלות, כמבואר

וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתְּכֶם זָהָב וְכֶסֶף וְנֶחֱשֶׁת. וְתִכְלַת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִיָּם. וְעֵרַת אֵילִם מְאֻדָּמִים וְעֵרַת תְּחָשִׁים וְעִיָּיִם שְׁטִיִּם. שְׁמֶן לְמָאֵר בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטָרֶת הַסַּמִּים. אֲבָנֵי שֹׁהַם וְאֲבָנֵי מִלְּאוֹיִם לְאֹפֶד וְלַחֹשֶׁן (כה טז).
בפרשה נזכרו הדברים הנצרכים למלאכת המשכן, וסדר הזכרתם בפסוק מוקשה, כי הכתוב סידר את המשובח קודם לפחות ממנו, תחילה הזכיר את הזהב המשובח ואחריו את הכסף הפחות ממנו, וכך פוחת ויורד על זה הסדר, מלבד השנים האחרונים 'אבני השוהם' ואבני המילואים שלמרות שעולים על כולם בחשיבותם נזכרו בסוף, בעוד שמן הראוי היה להזכירם קודם לזהב הראשון.

פירש הרה"ק שר שלום **מבעלזא ע"ה**, שאבני השוהם ואבני המלואים היו תרומתם של הנשיאים, ואילו הזהב הכסף ושאר דברי התרומה, היו מתרומתם של כלל ישראל,

מִילְתָּא דְפִלְיָאָה

בכל מקום שעוסקים בתורה יש השראת השכינה

לכם אל תטלוה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר (שמות כה ח) 'ועשו לי מקדש'. ולכן בכל מקום שעוסקים בתורה יש השראת השכינה [כדאיתא בגמרא (ברכות יא): ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו, שנאמר (שמות כ כא) 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך']. ועל העוסק בתורה נאמר (הושע יא ט) 'בקרבתך קדוש', ובני ישראל בעצמם הם בבחינת 'היכל ה' המה' (ירמיה ז ד) 'היכל ה' היכל ה' המה, לומר כי אין מושב היכל ה' הבית של בנין, כי אם האנשים אשר הן הם מושבו יתברך אשר ישכון בהם, וכמאמרנו על פסוק 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' ולא אמר 'בתוכו' (אלשיך מלכים א' יא-טז), ומתקיים בהם 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' (בפרשתנו כה ח) [שהמשכן אין השראת שכינה בו מצד עצמו כי אם באדם, כמה דאת אמר (שמות כה ח) 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', כי 'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם', שהוא כי היכל ה' הוא האדם וממנו יתפשט אל המשכן (אלשיך שמות לא)], ועליהם נאמר (דברים לב ט) 'כי חלק ה' עמו', וגם על ידי זה זוכה להיות נקרא בן למקום.

וְעִשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹכְכֶם (כה ח).

הנה מבואר בזוהר הקדוש (פר' אחרי עג) שקודשא בריך הוא והתורה וישראל אחד הם, ונראה מזה שכפי התקשרות בני ישראל בתורה הקדושה כך נתחזק הקשר בינם לקדוש ברוך הוא, וכך מבואר במדרש (שמו"ר לג א) כביכול הקדוש ברוך הוא נמכר לישראל עם התורה, ואלו דברי המדרש בפרשתנו: 'ויקחו לי תרומה', הדא הוא דכתיב (משלי ד ב) 'כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעזובו, אל תעזובו את המקח שנתתי לכם וכו' ויש לך מקח שמי שמכרו נמכר עמו, אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, מכרתי לכם תורת כביכול נמכרתי עמה, שנאמר 'ויקחו לי תרומה'. משל למלך שהיה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונטלה, ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו, אמר לו, בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה איני יכול, לומר לך אל תטלה איני יכול לפי שהיא אשתך, אלא זו טובה עשה לי, שכל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם, שאיני יכול להניח את בתי, כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול, לומר

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

לי לשמי - שם ה' בנתינת צדקה

לו', אף אם המקבל פושט ידו בראשונה, עם זאת 'נותנים לו', כיון שהשפעת הצדקה ביום זה באה ממקום גבוה ביותר, לפיכך אין מדקדקים אחרי העני הפושט ידו (שער הכוונות פורים א), ולכן גם הסדר אינו מעכב, ואפילו אם הקדים העני לפשוט ידו אין מדקדקים אחרי, אלא נותנים לו בכל אופן אף שאינו כסדרו.

הזכירה שכל ממונו שייך לבורא יתברך מקילה על האדם לתת צדקה

במה יחזק האדם את עצמו להרבות בנתינת צדקה כשהיצר הרע בא אליו וטענתו עמו, שימנע עצמו מלחלק צדקה כי יחסר לו פרנסתו. לא נשאר לו אלא ללכת בדרכו הסלולה של אברהם אבינו ע"ה, שהיא לבטוח בהשגחת ה' יתברך באמונה שלימה ולזכור שכל נכסיו אינם שלו אלא הם שייכים באמת לבורא יתברך שמו ורק הופקדו בידו, ואין נתינתו משלו אלא משל הקדוש ברוך הוא כדכתיב (דה"י א' כ"ט יד) 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך', ומתוך ידיעה זו יחלק מממונו לצדקה ברוח נדיבה ובלב שלם כיד ה' הטובה עליו. וכך ביאר הרה"ק הבית אברהם ע"ה (לך לך) בפסוק (בראשית טו ו) 'והאמין בה' ויחשבה לו צדקה', שאברהם אבינו ע"ה האמין שכל מה שיש לו שייך לבורא יתברך, וכל נתינה שנתן חשב שכביכול ה' יתברך נתן את הצדקה.

הרה"ק בעל השפע חיים ע"ה דרש (ליל ש"ק תרומה תשל) בפסוק (שמות כה ג) 'וזאת התרומה אשר תקחו מאתם וגו', שזה ההבדל בין עם ישראל לאומות העולם, שאיש ישראל יודע שאין זו משלו אלא משל הקב"ה שנתן לו כסף בשביל לעשות מצוות ומעשים טובים, ומתוך ידיעה זו הוא נותן ברוח נדיבה. לא כן העמים שעליהם נאמר (משלי יד לד) 'וחסד לאומים חטאת', חסד לאומים דייקא, היינו שהם חושבים שזה משלהם ואין יודעים שהעושר והכבוד מלפניך, ולכן כל צדקה וחסד שעכ"ו עושין חטא הוא להן שאין עושין אלא להתיהר בו (ב"ב י). וזהו 'זאת התרומה אשר תקחו' שלא יראו זאת בבחינת נתינה, ואשר על כן 'מאתם' ולא מאומות העולם שאינם במדרגה זו.

גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, כי על ידי הצדקה מייחד שם הוי"ה ביחוד גמור כנ"ל ומקרב הגאולה].

ובזה פירשו צדיקים את הפסוק (בפרשתנו כה ב) 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו', היינו שמתנדב לתת מעצמו קודם שיבקש העני, ובכך הוא מעורר צירוף שם הוי"ה כסדרו, ממנו 'תקחו את תרומתי', שכן כתוב ידבנו ליבו, כלומר, שליבו של הנודב הוא הגורם לנתינת הצדקה ללא שנדרש לבקשת העני.

וכמו שפירש הבעל שם טוב ע"ה את הפסוק (דברים טו ח) 'כי פתוח תפתח את ידך לו', כלומר שיפתח הנותן את ידו קודם שיבקש ממנו העני, וזהו 'כי פתוח תפתח את ידך לו' שתפתח בידך 'לו', היינו ליד העני המקבל, וכן יש לפרש 'את ידך' 'את יודך', עם היו"ד שלך, היינו הפרוטה הנקרא י"ד. ובזה יוכל לעורר צירוף שם הוי"ה כסדרו, כי אם יפשוט המקבל את ידו קודם שיושיט לו הנותן נמצא שם הוי"ה שלא כסדרו.

[ובזה פירש הבעש"ט זלה"ה את הפסוק (תהלים יז טו) 'אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך', כאשר 'אני' מקדים ליתן צדקה, אזי 'אחזה פניך' ביחוד שם הוי"ה כסדרו בחינת פנים, אבל כשאשבעה בהקיץ' היינו שהעני מקיץ אותי בפשיטת ידו לתבוע ממני צדקה, אזי 'תמונתך' אין זה כי אם תמונה של ד' אתוון שלא בבחינת פנים (מבשר צדק ראה)].

אם הקדים העני לפשוט ידו הרי הוא חייב

בזה יובנו גם דברי המשנה (שבת ב) שאם פשט העני את ידו לפני ונתן או נטל מתוך ידו של בעל הבית - העני חייב, ולכאורה קשה, מדוע פותחת המשנה בחיוב העני, וכי אין די בכל הצער שהיה מנת חלקו עד שהוצרך לפשוט ידו לצדקה אלא כיון שהקדים העני לפשוט ידו תחילה הרי הוא מעורר צירוף השם שלא כסדרו, ומתעוררים עליו דינים חס ושלוש ולכן העני חייב.

אמנם ביום הפורים תקנו בו חז"ל (ירושלמי מגילה פ"א ה"ג) 'כל הפושט יד נותנים

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי' (כה, ב).

שנינו במשנה באבות (פרק ה' משנה כג) לגבי דרגות נתינת צדקה: "יתן ויתנו אחרים חסיד". החסיד האמור אינו רק בעצם כך שנותן משלו, אלא שכאשר יש נתינת צדקה בעולם, זה גורם צירופי שמות בעולמות העליונים, ועל הרוצה לתת צדקה מעצמו ורוצה שיתנו גם אחרים, הרי הוא חסיד המתחסד עם קונו, שגורם השראת השכינה בעולם.

כפי שידועים דברי מורינו רבי חיים ויטאל ע"ה בלקוטי תורה (ישעיה לב יז) בשם רבו האריז"ל, שיש לכוון בנתינת צדקה צירוף שם הוי"ה, כי המטבע צורתו רומזת ליו"ד, ה' אצבעות הנותן רמז לאות ה"א, זרוע הנותן רמז לאות ו"ו, וה' אצבעות המקבל כנגד ה"א אחרונה, הרי שם הוי"ה מלא. וזהו הרמז 'והיה מעשה הצדקה שלום' (ישעיה שם), שעל ידי מעשה הצדקה כראוי זוכים לחבר י"ה יחד עם ו"ה וזה באמצעות מעשה הצדקה והרמז 'וה"ה מעשה הצדקה' היינו שם הוי"ה שלם.

ועל פי זה פירש החיד"א ע"ה בנחל קדומים, בדברי רש"י בפרשתנו 'ויקחו לי תרומה' - 'לי לשמי', היינו לייחד במעשה הצדקה שם הוי"ה כנ"ל. ובזה פירש הפסוק (משלי כב ב) 'עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה', כלומר, שהקדוש ברוך הוא מסבב שעשיר ורש יפגשו, כדי שעל ידי כן יתן צדקה ויגרום ליחוד שם הוי"ה.

יקדים לתת צדקה קודם שיבקש העני

מדברי רבינו האריז"ל ז"ל שפירש שאצבעות הנותן מכוונות כנגד ה' ראשונה ואצבעות המקבל כנגד ה' אחרונה, יש ללמוד להיזהר שהעשיר יקדים לתת לעני קודם שיבקש העני ממנו, וכך יהיה צירוף שם הוי"ה כסדרו, ה' ראשונה קודם לה' אחרונה, כי אם יתעכב העשיר מלתת עד שיבקש העני תחילה, הרי תקדים ה' אחרונה לה' ראשונה, ואין צירוף השם עולה כסדרו [ובזה פירש הרה"ק מאור עינים ע"ה (אגדות הש"ס שבת קנא): מאמר חז"ל (ב"ב י).

בזילין וקיריין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

לחם הפנים - לימוד לפרנסת האדם

זמן סידור לחם הפנים בשבת קודש שהיא מקור הברכה לכל השבוע

והנה מה טוב ומה יפה שזמן סידורו וסילוקו של הלחם הוא ביום שבת קודש, כי לחם הפנים מרמז על השפעה והפרנסה מן השמים כנ"ל, והלוא שבת קודש היא מקור הברכה וממנה מתברכים כל ששת ימי המעשה, וממילא היא הזמן הראוי ביותר לסדר בו את לחם הפנים שאף הוא מקור השפע. וכענין זה יש לרמז בפסוק (ויקרא כג א) 'ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת' וגו', שעל ידי קדושת השבת והשפעתה תיעשה המלאכה מאליה וישרו בה ברכה ושפע בכל ימות השבוע.

חיבה יתירה בחמימות לחם הפנים - גם ממנה רמז לפרנסת האדם

מכאן נשובה לראשונה, בדבר החיבה יתירה הנודעת לישראל במצות לחם הפנים, שהיו מגביהים אותו ומראים לעולי רגלים ואומרים להם 'ראו חיבתכם לפני המקום'. ויתכן לבאר החיבה שיש בנס לחם הפנים יותר משאר הניסים שנעשו במקדש, על דרך דברינו, שבלחם הפנים נמצא רמז על הפרנסה, ובא בזה לומר שפעמים נראה לאדם שפרנסתו יום אחד מועטה ויום אחר מרובה ודואג על זה ומצטער, לפיכך מראים לעם ישראל עולי רגלים את הלחם שעל אף שהוא מונח על השלחן הטהור שבוע ימים עדיין הוא טרי וחם כאילו עכשיו יצא מן התנור, וללמדנו שגם הפרנסה מוכנה תמיד ומזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה עד ראש השנה, ויאמין בבורא עולם שהוא אל זן ומפרנס לכל ונותן מזון ומחיה לכל בשר כי לעולם חסדו.

כדאיתא בגמרא (ביצה טו): כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים, חוץ מהוצאת שבתות והוצאת יום טוב והוצאת בניו לתלמוד תורה, שאם פחת פוחתין לו, ואם הוסיף מוסיפין לו. אמר רבי אבהו, מאי קראה 'תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו', איזהו חג שהחדש מתכסה בו, הוי אומר זה ראש השנה, וכתוב 'כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב', מאי משמע דהאי חק לישנא דמזוני הוא, דכתיב 'ואכלו את חוקם אשר נתן להם פרעה', מר זוטרא אמר מהכא 'הטריפני לחם חקי'.

מניחים את החדש מיד, כדי שלא ישאר השלחן אפילו רגע אחד בלא הלחם מעליו. ואילו במנורה פירש רש"י ע"ה 'נר תמיד' כל לילה ולילה קרוי תמיד, והיה חיוב שידלקו הנרות רק בלילה. ומאידך, בקרבן תמיד מצאנו שיעור שלישי שאין משמעות 'תמיד' כי אם מיום ליום, שהקריבו קרבן פעם אחת בשחרית ופעם נוספת בין הערבים [כך פירש רש"י שם (שמות כו ט): 'תמיד', כל לילה ולילה קרוי תמיד, כמו שאתה אומר 'עולת תמיד' ואינה אלא מיום ליום, וכן במנחת חביתין נאמר 'תמיד' ואינה אלא מחציתה בבוקר ומחציתה בערב, אבל תמיד האמור בלחם הפנים משבת לשבת הוא].

וצריך ביאור, מדוע רק בלחם הפנים דרשו תיבת 'תמיד' כפשוטה, כל הזמן ממש, ולמה לא פירשו כך לגבי הדלקת המנורה שיהיו הנרות דולקים כל היום וכל הלילה, או בענין קרבן התמיד שיקריבו קרבנות כל היום וכל הלילה.

דאגת הפרנסה מיותרת כי ה' מספק צרכי האדם

אך נראה לבאר על פי המצוי בדרכו של עולם, שכל דאגותיו של כל אדם כל היום על המחיה ועל הכלכלה, שאם לא ידאג אדם לעצמו מי ידאג לו, ובאמת כל הדאגה מיותרת כי הקדוש ברוך הוא וברוך שמו מספק צרכיו של כל אחד וכל בריה הנמצאת בעולמו, על כן דוקא לחם הפנים שממנו באה פרנסה לישראל הוא הנמצא תמיד על השלחן ללא הפסק אפילו רגע אחד, להורות נתן בלבבות עם ישראל, שה' יתברך בטובו בחן ובחסד וברחמים דואג ומזמין לחם לכל בשר, לעם ישראל ולכל העולם כולו בכל עת ובכל שעה [ראה בגמרא מסכת כתובות (טז): אמר ליה, אטו מדידהו קאכילנא, מדרחמנא קאכילנא, דתנינא 'עיני כל אליך ישרו, ואתה נותן להם את אכלם בעתו', 'בעתם' לא נאמר אלא 'בעתו', מלמד שכל אחד ואחד נותן הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו].

ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד (כה, ל).

הגמרא (יומא כא) מבארת שיש מהניסים שנאמרו בירושלים כמו 'ולא הזיק נחש ועקרב בירושלים מעולם, ולא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים', ואם כן חסרים לנו שני ניסים נוספים, שהרי המשנה אומרת 'עשרה ניסים נעשו לאבותינו בבית המקדש', יעויין שם דין ודברים בזה.

למעשה הגמרא אומרת שיש להוסיף כאן נס נוסף, דאמר רבי יהושע בן לוי, נס גדול היה נעשה בלחם הפנים, סילוקו כסידורו, שנאמר (שמואל א' טז) 'לָשִׁים לָחֶם חֵם בַּיּוֹם הַלֶּקֶחַ'. דהיינו כשהיו מניחים שתיים עשרה חלות חדשות על שלחן הטהור בשבת קודש, ובשבת שלאחריה נוטלים הכהנים את הישן ומחלקים אותו לכהני המשמר, ועל אף שזמן סילוקו הוא שבוע ימים אחר סידורו על השלחן, עדיין היה הלחם חם ממש כאילו עכשיו הניחוהו על השלחן [ראה פירוש רש"י שם: סילוקו כסידורו, שסילוקו לשבת הבאה חם כיום סידורו. חם ביום הלקחו, שיהא חם ביום הלקחו מעל השלחן]. מוסיפה הגמרא פרט נוסף (וכן בחגיגה כו): ובשעת הרגל היו מגביהים את השלחן ומראים לעולי רגלים, ראו חיבתכם לפני המקום שהלחם בעת סילוקו כמו בעת סידורו.

ויש להבין, במה אם כן שונה נס לחם הפנים משאר הניסים, שהיו מגביהים ומראים לעולי רגלים רק את הנס הזה.

שלושה פירושים שונים בתיבת 'תמיד'

יש לבאר בהקדם מה שמצאנו שלשה מקומות שמוזכר בהם 'תמיד', א'. במצות הדלקת המנורה שכתוב (שמות כו ט) 'להעלות נר תמיד', ב'. בענין קרבן התמיד כתוב (במדבר כח ו) 'עולת תמיד', ג'. בסידור לחם הפנים נכתב (בפרשתנו כה ל) 'ונתת על השולחן לחם פנים לפני תמיד'.

והנה הגאון רבי שלמה קלוגר ע"ה כבר דייק ועמד על ההבדל העצום שיש בין שלשה עניינים אלו, שבלחם הפנים מצותו שיהיה מונח על השלחן תמיד בכל עת ובכל שעה, ואף בשעת סידור הלחם החדש בשבת היו שני כהנים מושכים את הלחם הישן, ושנים אחרים

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנשט ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראלים

